

Gary Chapman

PENKIOS PAAUGLIŲ MEILĖS KALBOS

Kaip išmokti paauglio meilės kalbą

Bestselerio

PENKIOS
VAIKŲ
MEILĖS
KALBOS
autorius

Alma littera

TRUMPAI PRISTATYSIU, APIE KĄ ŠI KNYGA...

1 skyriuje tėvai susipažins su pasauliu, kuriame jų paaugliai vaikai gyvena. Atskleisime ne tik vaiko raidą, kai jis tampa vyresnis, bet ir šiuolaikinį pasaulį, kuriame šie pokyčiai vyksta.

2 skyriuje sužinosite tėvų meilės svarbą emocinei, intelektinei, socialinei ir dvasinei paauglio raidai.

3–7 skyriuose apžvelgsime penkias meilės kalbas, padėsiančias išreikšti meilę paaugliui ir atitinkamai su juo bendrauti.

8 skyriuje pateikta patarimų, kaip galite atskleisti savo paauglio vaiko pagrindinę meilės kalbą – veiksmingiausią priemonę, padedančią patenkinti jo emocinės meilės poreikį.

9–12 skyriuose aptarsime svarbiausias paauglių gyvenimo problemas – tarp jų ir nepriklausomybės troškimą bei atsakomybę. Taip pat pamatysime, kaip meilė keičia paauglio suvokimą, malšina pyktį ir nustato ribas, kurioms reikalinga disciplina ar bausmė.

13 skyriuje panagrinėsime, kaip kartais būna sunku mylėti, ypač kai kas nors labai nesiseka.

Paskutiniuose dviejuose skyriuose patariama, kaip šią meilės kalbą gali pritaikyti vieniši tėvai ir šeimos, kuriose gyvena patėvis ar pamotė.

Esu įsitikinęs, kad jeigu emocinės meilės poreikis patenkinaamas paauglystėje, jūsų sūnus ar duktė sėkmingai išters visus pokyčius ir taps sveikais jaunais suaugusiais žmonėmis. Su tuo sutinka dauguma tėvų. Dabar paanalizuokime esmę – patekime į paauglio pasaulį ir suvokime, kaip galėtume jam perteikti savo meilę.

1 skyrius

Kaip suprasti šiuolaikinius paauglius

Prieš septyniasdešimt metų paauglių net nebuvo... na gerai, jų buvo, tik juos kitaip vadino. Visai neseniai jie buvo pripažinti atskira amžiaus grupe. Pats žodis paauglys (angl. *teenager*) plačiai paplito maždaug Antrojo pasaulinio karo metais (žr. 1 priedą apie įdomią šio termino kilmės istoriją ir to meto paauglius). Nors nuo to laiko, kai paaugliai pirmą kartą buvo oficialiai paminėti, įvyko daug pokyčių, tarp XX a. 5 dešimtmečio paauglių ir gyvenančiųjų XXI amžiuje yra nemažai panašumų.

Nuo pat paauglių kultūros pradžios iki pat šių dienų aktualiausias liko tos pačios temos: *nepriklausomybė ir saviraiška*. Daugelį metų Amerikos paaugliai aktyviai ieškojo savęs, mėgindami tapti nepriklausomi nuo savo tėvų. Tai pasidarė aktualu tik tada, kai paaugliai buvo išskirti į atskirą amžiaus grupę.

Kai pramonė dar nebuvo taip toli pažengusi, paaugliai dirbdavo savo tėvų ūkiuose, paskui vesdavo ir paveldėdavo

ūkio dalį. Paauglio nejaudino savojo kelio paieškos – jis tapdavo ūkininku nuo tada, kai sulaukdavo tinkamo amžiaus dirbti laukuose. Berniukai ir mergaitės būdavo laikomi vaikais iki tol, kol susituokdavo – tik tuomet tapdavo suaugusiais žmonėmis.

NEPRIKLAUSOMYBĖS IR SAVASTIES PAIEŠKA

Iki XX a. 5 dešimtmečio nekildavo net minčių apie nepriklausomybę, kol jaunas žmogus dar būdavo nesusituokęs. Net paskui tikroji nepriklausomybė būdavo galima tik tada, kai tėvai pajėgdavo suteikti finansinę pagalbą.

Tačiau, tobulėjant pramonei, daug kas pasikeitė – atsirado daugiau pasirinkimo galimybių. Galima buvo mokytis prekybos, dirbti fabrike, įgyti mašinisto, audėjo, batsiuvio ar kokią kitą specialybę. Nepriklausomybė tapo tikroviškesnė, nes buvo galima rasti darbo gretimame kaime, ten užsidirbti pinigų ir įsikurti atskirai nuo tėvų. Taip visuomeniniai pokyčiai lėmė ir paauglių, kaip amžiaus grupės, atsiradimą.

Nuo XX a. 5 dešimtmečio paaugliams iškilo nepriklausomybės ir saviraiškos klausimų šiame greitai besikeičiančiame pasaulyje. Elektra, telefonai, automobiliai, radijas, lėktuvai, televizoriai, kompiuteriai ir internetas išplėtė galimybes ir atskleidė naujus nepriklausomybės ir saviraiškos paieškos būdus. Šiuolaikinis paauglys gyvena iš tikrųjų globaliame pasaulyje. Tačiau jis ir toliau pirmiausia galvoja apie save – savo asmenybę ir nepriklausomybę. Apie tai kalbėsime vėliau.

Bėgant metams, keitėsi vietos, kur paauglys gali atskleisti savo asmenybę ir pasijusti nepriklausomas, bet išraiškos priemonės iš esmės liko tos pačios: muzika, šokiai, mada, šuku-

sena, kalba ir santykiai. Pavyzdžiui, muzikos žanrai ilgainiui nuolat kito – bigbendas, ritmenbliuzas, rokenrolas, folkmuzika, kantri, sunkusis metalas, repas ir taip toliau. Paauglys turi daugybę pasirinkimo galimybių. Tačiau galite būti tikri, kad jo muzikinis skonis skirsis nuo tėvų skonio: tai nepriklausomybės ir savasties išraiška.

Taigi kokios tos paauglių kultūros ypatybės? Kuo šiuolaikiniai paaugliai panašūs ir skiriasi nuo kitų kartų?

TADA IR DABAR: PENKI PANAŠUMAI

1. Fiziniai ir protiniai pokyčiai

Svarbiausi pokyčiai, vykstantys su šiandieniais paaugliais, labai panašūs į tuos, kuriuos patyrėme mes, būdami tokio amžiaus. Pirmiausia jie turi įprasti prie besikeičiančio savo kūno. Kartais rankos ir kojos, plaštakos ir pėdos auga neproporcingai, todėl paauglys tampa nerangus (dėl to gali labai gėdytis). Atsiranda antrinių lyties požymių, keliančių ir džiaugsmą, ir nerimą. O koks tėvas gali išlikti abejingas, stebėdamas, kaip paauglys stengiasi įveikti didžiausią savo priešą – spuogus?

Šie fiziniai pokyčiai kelia paaugliui daugybę klausimų. „Aš augu, tačiau kaip atrodysiu? Galbūt būsiu per aukštas ar per žemas? Ar ausys nebus per daug atsikišusios? Ar ne per maža krūtinė? O nosis? Ar pėdos ne per daug didelės? Galbūt aš per storas ar per plonas?“ Šie klausimai nuolat kamuoja paauglį. Tai, kaip jis atsakys į šiuos klausimus, turės teigiamą ar neigiamą poveikį jo ar jos sampratai apie save.

Kartu su fiziniu augimu vyksta ir intelektinis. Keičiasi paauglio mąstymo būdas. Anksčiau jis mąstė konkrečių veiks-

mų ir įvykių terminais, dabar svarbios tampa tokios abstrakčios sąvokos kaip garbė, ištikimybė ir teisingumas. Tobulėjant šiam abstrakčiam mąstymui, atsiveria neribotų galimybių pasaulis. Paauglys dabar gali įsivaizduoti, kas būtų, jeigu būtų, – pavyzdžiui, koks būtų pasaulis be karo ar kaip turėtų elgtis jį suprantantys tėvai. Šis pasaulis kupinas galimybių, įvairių būdų atsiskleisti. Paauglys supranta: „Galiu tapti neurochirurgu, pilotu ar šiukšlių vežėju.“ Galimybės neribotos, todėl paauglys gali įsivaizduoti įkūnijantis įvairius vaidmenis.

2. Proto amžius

Paauglystę galima vadinti proto amžiaus tarpsniu. Šio amžiaus vaikas jau geba logiškai mąstyti ir suvokti įvairių veiksmy padarinius. Paauglys logiškai grindžia ne tik savo svarstymus, bet ir tėvų argumentus. Ar žinote, kodėl jis dažnai atrodo „mėgstąs ginčytis“? Iš tikrųjų paauglys taip tobulina protinius įgūdžius. Jeigu tai suvokia, tėvai gali su paaugliais vaikais prasmingai ir įdomiai bendrauti. Jeigu jie šito nesupranta, santykiai tampa įtempti ir paauglys renkasi kitą vietą, kur gali atskleisti protinius gebėjimus. Dėl šios sparčios intelektualinės raidos ir naujos informacijos troškimo paauglys dažnai laiko save protingesniu už tėvus ir galbūt jis yra bent iš dalies teisus. Naujas mąstymo lygis sukelia paaugliui visiškai kitokių socialinių problemų. „Idėjų“ aptarimas su bendraamžiais ir jų nuomonės paisymas, viena vertus, lemia naują intymumo lygį, antra vertus, atsiranda galimybė varžytis. Taigi nedidelių uždarų socialinių paauglių grupių formavimasis labiau susijęs su idėjomis nei su apranga ar plaukų spalva. Paaugliai, kaip ir suaugusieji, smagiau jaučiasi su tais žmonėmis, kurie pritaria jų nuomonei.

3. Asmeninių moralės principų ir vertybių formavimas

Intelektinis gebėjimas logiškai analizuoti idėjas ir veiksmus bei numatyti jų padarinius taip pat kelia paaugliui nelengvą užduotį: apmąstyti įsitikinimus, pagal kuriuos jis buvo auklėjamas, ir ar tie įsitikinimai verti jo įsipareigojimų. „Ar mano tėvai tinkamai vertina Dievą, moralę ir vertybes?“ Su šiomis nelengvomis problemomis susiduria beveik kiekvienas paauglys. Jeigu tėvai nesuvokia šios kovos, jų įtaka dažnai tampa neigiama ir iš tikrųjų atstumia paauglį.

Kai paauglys klausinėja tėvų apie pamatines vertybes, išmintingi tėvai mielai atsako į šiuos klausimus, yra sąžiningi, draugiški ir skatina savo vaiką toliau kalbėtis. Kitaip tariant, tėvai džiaugiasi galėdami pasišnekėti su paaugliu apie tas vertybes, kurias jam diegia nuo pat gimimo. Tačiau jeigu tėvai ignoruoja paauglio klausimus ir galbūt verčia jį jaustis kaltą vien todėl, kad šis suabejojo tėvų vertybėmis, tuomet jis yra priverstas su savo klausimais kreiptis į ką nors kitą.

4. Mintys apie seksualumą ir vedybas

Dar vienas svarbus paauglio gyvenimo iššūkis – suvokti seksualumą ir socialinius vyro bei moters vaidmenis. Kaip reikėtų elgtis su priešingos lyties asmeniu? Kaip vertinti savo seksualinius jausmus ir mintis? Dažnai tėvai nekreipia dėmesio į šiuos klausimus, tačiau paaugliui jie yra svarbūs.

Didėjantis paauglio seksualumas – tai jo asmenybės dalis, o santykiai su priešingos lyties asmenimis – mūsų gyvenimo tikrovė. Dauguma paauglių svajoja, kad vieną dieną susituoks ir turės šeimą. Prieš kelerius metus, atliekant tyrimą,

paauglių buvo paprašyta išvardyti svarbiausius savo ateities planus. „Aštuoniasdešimt šeši procentai atsakė, kad, kalbant apie ateitį, jiems pačių didžiausią reikšmę turi patvari šeima.“⁴¹ Perėjimas iš paaugliško amžiaus prie stabilios santuokos ir šeimos, kurios paauglys trokšta, užima didelę jo minčių dalį.

Tėvai, kurie nori padėti savo vaikams, naudojami įprastais šeimos pokalbiais, kad apsvarstytų lyčių, pasimatymų ir vedybų problemas. Jie taip pat duoda paskaityti paaugliams skirtų spausdintų leidinių ir nurodo tinklalapius, suteikiančius praktinės informacijos šia tema. Tiems paaugliams, kurie lanko bažnyčią, rūpestingi tėvai ir jaunimo vadovai rengia susitikimus lytinių santykių, pasimatymų ir vedybų klausimais. Tai socialinis kontekstas, kuriame paaugliai gali mokytis atvirai ir draugiškai aptarti šiuos svarbius savo raidos aspektus.

5. Ateities planai

Yra dar viena problema, bendra visų laikų paaugliams. Tai klausimas: „Ką gyvenime veiksiu?“ Ir tai ne tik būsima profesija – šis klausimas apima gerokai daugiau. Tai dvasiniai dalykai: „Kam verta skirti savo gyvenimą? Ką darydamas, būsiu laimingiausias? Kur mano indėlis būtų didžiausias?“ Šie klausimai gali pasirodyti per daug filosofiniai, tačiau paaugliams jie visiškai realūs. Paaugliai turi atsakyti ir į konkretesnius klausimus: „Ar stosiu į aukštąją mokyklą, jeigu taip, tai į kokią? Ar eisiu tarnauti į kariuomenę? Galbūt ieškosiuosi darbo, jeigu taip, tai kokio?“ Žinoma, jie supranta, kad vienas ar kitas pasirinkimas turės padarinių. Paskui jiems teks žengti kitus žingsnius, kol pasieks galutinę tikslą. Tai visuomet jaudina jaunus protus.

Tėvai, norintys padėti savo vaikams, prisimena savo dvejonas, džiaugsmus ir nusivylimus. Jūs negalite ir neturite pa-

teikti jau gatavų atsakymų, tačiau palengvinkite jų paieškas, pavyzdžiui, supažindinkite savo sūnų ar dukterį su įvairių profesijų atstovais. Paskatinkite juos pasinaudoti specialistų, padedančių pasirinkti profesiją, paslaugomis. Tačiau svarbiausia – turite skatinti paauglį sekti Saliamono pavyzdžiu. Senovės hebrajų pranašas, būdamas paaugliu, išgirdo Dievo žodį ir tarė: „Kalbėk, tavo tarnas klauso.“⁴² Vyrai ir moterys, labiausiai nusipelnę žmonijos istorijai, buvo išsiklausę į Dievo žodį ir gyveno pagal jo mokymą.

PENKI PAGRINDINIAI SKIRTUMAI

Nors ir yra daug panašumų, nepamirškite ir prarajos, skiriančios dabartinius paauglius nuo praeities (net ir netolimos) šio amžiaus vaikų. Tai yra šiuolaikinė kultūrinė aplinka, kurioje paaugliai patiria čia suminėtų pokyčių. Kokie šie kultūriniai skirtumai?

1. Technologijos

Vienas akivaizdžiausių skirtumų tas, kad dabartiniai paaugliai gyvena pažangių technologijų epochoje. Jų tėvai, būdami to- kio amžiaus, turėjo telefoną, radiją ir televiziją, bet dabartiniai paaugliai su kabeline, palydovine televizija ir internetu gyvena kur kas globalesniame pasaulyje. Radijo stotys ir televizijos kanalai suteikia įvairių pramogų mūsų kultūrinėje terpėje. Tačiau paauglys turi kur kas daugiau galimybių, negu siūlo šios programos. Bet kada sukurtą filmą galima pasižiūrėti internetu ar jį atsisiųsti, taip pat ir bet kada dainuotą dainą – nusipirkti, atsisiųsti ir klausytis „iPod“ ar išmaniuoju telefonu.

Šiuolaikinis paauglys augo turėdamas kompiuterį, jo rai-
da sutapo su interneto plėtra. Tai, ką vadinome informacijos
srautu, virto plačiu mobiliuoju tinklu, turinčiu ir teigiamą,
ir neigiamą poveikį dabartiniam paaugliui. Mūsų vaikai gali
žiūrėti naujausius filmus, lankytis mados, muzikos ir sporto
renginiuose, taip pat socialiniame tinkle bendrauti su drau-
gais ir siųsti jiems žinutes. Iš tikrųjų plečiantis socialiniam
tinklui ir modernėjant mobiliesiems telefonams, internetas
ne tik nurungia tradicinius telefonus kaip paauglio bendravi-
mo su draugais ir idėjų aptarimo priemonę, bet kartais ir juos
pakeičia. Paauglys dažniau savo telefone ką nors rašo, žiūri
įvairius vaizdus ar žaidžia žaidimus (dažniausiai vienu metu),
nei juo kalba. Ši technologinė tikrovė suteikia paaugliui ryšį
su pasauliu, o pasauliui – galimybę daryti jam įtaką. Taigi da-
bartinį paauglį veikia tiek kultūrinių impulsų, kiek jo tėvai,
būdami jo amžiaus, negalėjo net įsivaizduoti.

2. Žinios apie smurtą ir susidūrimas su juo

Kitas kultūrinis skirtumas tas, kad jūsų paauglys vaikas žino
gerokai daugiau apie smurtinį žmogaus elgesį nei jūs kitados.
Iš dalies tai lemia technologijų pažanga, t. y. per žiniasklaidos
priemonės platinama daugiau pranešimų apie smurtą, tačiau
jų dalis paprasčiausiai atspindi mūsų kultūros poreikį – daž-
nai maniją – smurtui. Filmuose, dainose ir knygoje pilna
prievertos scenų. Jaunimo apklausa atskleidė, kad 36 proc.
paauglių per praėjusį mėnesį žiūrėjo filmą ar pramoginę tele-
vizijos laidą, kurioje buvo daug smurto.

Įdomu, kad tyrime konstatuota, jog aštuoni iš dešimties
paauglių, t. y. 78 proc., „Gallup“ atstovams teigė, kad jiems
„nėra jokių kliūčių žiūrėti smurtinius filmus ar televizijos

programas“. Tačiau 53 proc. tų pačių paauglių sutiko su tuo, „kad smurtas televizijos laidose ir filmuose gali turėti neigiamą poveikį jaunimui“. Tas pat tyrimas atskleidė, kad 65 proc. apklaustų jaunuolių mano, jog „filmai ir televizija daro didžiulę įtaką dabartinio jaunimo pasaulėžiūrai“³.

Dabartiniai paaugliai prievartą mato ne tik žiniasklaidoje ar kine – dauguma jų smurtą yra patyrę patys. Jie matė, kaip tėvas muša motiną arba jiems patiems kliuvo nuo tėvo, patėvio ar kitų suaugusiųjų. Nemažai paauglių pripažįsta dažnai matantys smurto scenų ir mokykloje.

Kai kurie paaugliai patys atlieka smurtinius veiksmus, net ir žmogžudystes. Nors žmogžudysčių lygis, pavyzdžiui, Jungtinėse Amerikos Valstijose, pastaruosius trisdešimt metų išlieka gana stabilus, tarp jaunimo jis nuolat auga. Didžiausias jaunimo nusikalstamumo augimas buvo užfiksuotas nuo XX a. 9 dešimtmečio vidurio iki XX a. paskutinio dešimtmečio vidurio – tuomet jis išaugo 168 proc. FTB pranešė, kad kasmet Jungtinėse Amerikos Valstijose įvykdoma apie 23 tūkst. žmogžudysčių, ir 25 proc. jų įvykdo 21 metų asmenys ar jaunesni⁴. Laimė, pastaraisiais metais statistiniai duomenys rodo smurto tarp jaunimo mažėjimą – tačiau daugelyje bendruomenių tai vis dar išlieka svarbiausia problema.

3. Napatvari šeima

Trečias kultūrinis veiksnys, turintis įtakos dabartiniams paaugliams, yra nestabili šiuolaikinė šeima. Pagal prieš kelerius metus „Gallup“ atliktą jaunimo tyrimą, keturi iš dešimties Amerikos paauglių (39 proc.) gyvena su vienu iš tėvų. Aštuoniais atvejais iš dešimties šeimoje nėra tėvo. Tas pat tyrimas

parodė, kad 20 proc. Amerikos paauglių gyvena su patėviu ar kitu suaugusiu vyru, savo motinos sugyventiniu⁵.

Sociologai teigia, kad „mūsų šeimos dabar itin įvairios: dirbantys tėvai ir namuose šeiminkaujančios motinos, tėvai ir motinos, dirbantys ne namuose, vieniši tėvai, taip pat dar kartą susituokę tėvai su vaikais iš ankstesnių šeimų, bevaikės poros, nesusituokusios poros su vaikais ar be jų, gėjų ir lesbiečių partnerystė. Amerikos šeima šiuo metu išgyvena istorines permainas“⁶. Kiti tyrėjai pastebi, kad „dar nėra duomenų apie šios įvairovės padarinius, tačiau sociologai mano, kad tai tiesiogiai susiję su daugeliu kasdienių šiandienos problemų. Tam tikras požiūris, įtampa, susvetimėjimas... ir dėmesio vienas kitam stoka yra neabejotinai susiję su stresu, bandant prisitaikyti prie naujų šeimos tipų“⁷.

Be to, šiandien šeimos branduolys suiręs, todėl reikėtų paminėti ir tai, kad paaugliai retai kada dabar auga didelėje šeimoje: su seneliais, tetomis, dėdėmis ir kitais giminaičiais. Padidėjęs žmonių judumas lėmė, kad vis daugiau branduolinių šeimų gyvena toliau nuo kitų savo giminių, palyginti su ankstesnėmis kartomis. Taip pat anksčiau kaimynai galėdavo pakeisti tėvus, jie prižiūrėdavo vieni kitų vaikus, o šiandien tai pasitaiko retai. Kadaisie vietos mokyklos būdavo atskiros mergaitėms ir berniukams, o bendruomenė sukurdavo saugesnę aplinką jaunuoliams bendrauti su kitais žmonėmis. Šiandien šio saugumo jau nebeliko. Visa teigiama įtaka už namų ribų sparčiai nyksta.

Džeimsas Komeras (James Comer), Jeilio vaiko tyrimo centro direktorius, mano, kad šis veiksnyss ne mažiau svarbus kaip branduolinės šeimos skilimas. Kalbėdamas apie savo vaikystę, jis prisimena: „Be namų ir mokyklos, mažiausiai penki artimi mano tėvų draugai sakė man, ką darau ne taip.

Šiandienos vaikai to nebeturi.⁴⁸ Anksčiau paaugliai galėdavo pasikliauti giminėmis, protingais kaimynais, Bažnyčia ar bendruomenės grupėmis. Dabartiniai paaugliai dažniausiai jau neturi tokio paramos tinklo.

4. Žinios apie lytinius santykius ir patirtis

Mūsų paaugliai šiandien auga seksualumo persmelktoje aplinkoje, visiškai kitokioje negu ankstesnė. XX a. 7 dešimtmetyje vadinamieji *beibi bumeriai* sukilo prieš tradicinę tėvų seksualinę moralę, tačiau jie žinojo esamas seksualines taisykles ir kartais net jausdavo kaltę jas laužydami. Dabartiniai paaugliai gyvena pasaulyje, kuriame negalioja jokios su seksu susijusios taisyklės. Filmai, medijos ir muzika seksą tapatina su meile ir vaizduoja tai kaip neatskiriamą visaverčių tarpusavio santykių dalį. Todėl nemažai paauglių renkasi lytiškai aktyvų gyvenimo būdą.

Paaugliai, neturintys lytinių santykių, kovoja su tokiomis mintimis: „Gal aš praleidžiu ką nors svarbaus? Gal kas nors negerai man?“ Paaugliai, gyvenantys lytinį gyvenimą, taip pat nėra labai laimingi: jie dažnai jaučiasi išnaudojami ir menkaverčiai.

Dabartiniai paaugliai gyvena pasaulyje, kur lytiniai santykiai ne tik laikomi neatskiriama pasimatymų dalimi, bet ir bendras gyvenimas iki vedybų tampa vis labiau įprastas, homoseksualizmas laikomas alternatyviu gyvenimo būdu. Iš tikrųjų žodžiai biseksualas ir transvestitas tapo įprasti dabartinio paauglio žodyne. Seksas pasidarė visai realia Amerikos paauglių dievybe ir ją garbinti galima pačiais įvairiausiais būdais, kokius tik įmanoma įsivaizduoti. Tai pasaulis, kuriame dabartinis paauglys turi susitaikyti su savo bundančiu seksualumu.

5. Neaiškios moralinės ir religinės vertybės

Galų gale dabartiniai paaugliai gyvena pasaulyje, kurį galima būtų pavadinti pokrikščioniškuoju. Nebeliko tikrųjų religijos ir moralės vertybių. Dauguma ankstesnių kartų žmonių sugebėdavo skirti, koks elgesys moralus, o koks ne. Šios moralės normos pirmiausia rėmėsi žydų krikščionių raštais. Tačiau jos nieko nebereiškia dabartiniams paaugliams. Pirmąkart Amerikos istorijoje visa karta auga neturėdama tam tikrų moralinių vertybių. Dabar vertybės yra neaiškios, paaugliui sakoma, kad jis gali daryti tai, kas patinka. Gėrio ir blogio samprata reliatyvi.

Paauglius visuomet domina tikėjimo tiesos. Jie klausinėja tėvų, ar šie tikintys, ar netikintys. Jie bando rasti savo vietą šioje gyvenimo srityje, kaip ir visose kitose. Dabartinis pasaulis skiriasi tuo, kad jis toks globalus, kad paaugliai gali prieiti prie daugybės įvairiausių religinių tikėjimų – ir naudodami moderniąsias technologijas, ir per draugus, priklausančius įvairioms religinėms grupėms.

Religija svarbi dabartiniam paaugliui. Neseniai atliktas tyrimas parodė, kad apie pusė paauglių (51 proc.) mano, kad religija užima svarbią vietą jų kasdieniame gyvenime⁹. Daugiau kaip trys ketvirtadaliai paauglių (82 proc.) priskiria save kokiam nors tikėjimui. Trečdalis paauglių (36 proc.) sako besijaučiantys „artimi“ ar „itin artimi“ Dievui, o daugiau kaip pusė paauglių teigė, kad jų gyvenimas priklausys Dievui (55 proc.)¹⁰. Keturi iš dešimties paauglių (40 proc.) sakė lankantys pamaldas bent kartą per savaitę¹¹. Šiandieniai paaugliai labiau domisi empiriniu, susijusiu su santykiais tarp žmonių religijos aspektu negu abstrakčiu tikėjimu. Jeigu religinė organizacija paauglį priima, juo rūpinasi ir remia, jis į ją

įstoja, net jeigu ir nesutinka su dauguma šios grupės propaguojamų tiesų.

TĖVAI GALI BŪTI PATARĖJAI

Į šį sudėtingą pasaulį augdami įžengia jūsų vaikai. Tačiau gera žinia ta, kad šiuolaikiniai paaugliai nori išgirsti tėvų patarimus. Pagal neseniai atliktą tyrimą, paaugliai teigė, kad tėvai turi jiems daugiau įtakos negu bendraamžiai šiose srityse: kur toliau mokytis, ar lankytis bažnyčioje, ar atlikti namų darbus, ar gerti svaigiuosius gėrimus. Tėvai taip pat turi įtakos paauglių planams, susijusiems su darbu ar karjera. Draugai turi didesnės įtakos tada, kai reikia priimti sprendimą nedelsiant: ar praleisti pamoką, su kuo eiti į pasimatymą, kaip šukuotis ir kokius drabužius vilkėti¹².

Tyrimas atskleidė, kad kai paauglių klausiama, kas turi daugiau įtakos jų sprendimams – tėvai ar draugai, jie nedvejodami nurodo tėvus kaip turinčius didžiausios įtakos jų ateičiai. Kai kada paauglys vaikas pasiduoda draugų įtakai, tačiau tėvų įtaka vis tiek didesnė jo mąstymui ir elgesiui. Kiti šios knygos skyriai padės jums išmokti tinkamai patenkinti paauglio vaiko meilės poreikį ir taip turėti jam kuo daugiau teigiamesnės įtakos visur kur gyvenime.